

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 6, Issue 4, December 2018, p. 168-186

Received	Reviewed	Published	Doi Number
28.11.2018	10.12.2018	30.12.2018	10.18298/ijlet.3212

**Teachers' Views on the Textuality of Poems
in Middle School Turkish Textbooks¹**

Fatma Döner DOĞAN² & Ahmet Turan SİNAN³

ABSTRACT

The concept of text is defined as a meaningful and rational language product which is either verbal or written and meets the function of communication. Successful communication depends on the quality of texts. Beaugrande and Dressler formulated seven standards for textuality: cohesion, acceptability, coherence, informativity, intentionality, situationality, and intertextuality. They argued that communication cannot occur in the absence of any of these standards. It should be also noted that an effective mother tongue education cannot be realized using texts without the textuality standards. For this reason, the textuality of texts used in the Turkish courses comprising mother tongue education is of critical importance. This study aimed to determine teachers' views on the textuality of the poems included in Turkish textbooks. For this purpose, the views of 15 Turkish teachers working in the province of Elazığ, Turkey were consulted. A semi-structured interview form consisting of eight qualitative questions and their alternatives was designed in order to obtain the teachers' views through one-to-one interviews. The results indicated positive views on the textuality of the poems. The study is significant for introducing a framework for the textuality of poems in Turkish textbooks, which have an important place in language education.

Key Words: Textuality standards, poem, Turkish teacher, text, text linguistics.

**Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin
Metinselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri**

ÖZET

Metin kavramı sözlü veya yazılı olan, bildirişim işlevini karşılayan, anlamlı ve mantıklı dil ürünü şeklinde tanımlanmaktadır. İletişimin sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi metinlerin niteliğine ve kalitesine bağlıdır. Beaugrande ve Dressler (2002), metin olabilmenin yedi ölçütü olduğundan bahsetmişlerdir. Bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, bilgilendiricilik, kabul edilebilirlik, duruma uygunluk ve metinlerarasılık şeklinde sıraladıkları bu ölçütlerden herhangi birinin eksikliği hâlinde iletişimin sağlanamayacağını dile getirmişlerdir. Metinsellik ölçütlerine sahip olmayan metinlerle nitelikli bir ana dili eğitimi gerçekleştirilemeyeceği de unutulmamalıdır. Bu sebeple ana dili eğitimini kapsayan Türkçe dersinde kullanılan metinlerin metinselliği oldukça önemlidir. Bu çalışma, Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin metinselliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede Elazığ ilinde görev yapan 15 Türkçe öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Öğretmen görüşlerini almak amacıyla nitel desende 8 sorudan ve alternatif sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme ölçeği hazırlanmış ve öğretmenlerle bire bir görüşmeler yapılmıştır. Öğretmen görüşlerinin analizi sonucunda şiirlerin metinselliğine ilişkin olumlu görüşlerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Araştırma dil eğitiminde önemli bir yeri olan Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin metinselliği hakkında bir çerçeve belirlemesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Metinsellik ölçütleri, şiir, Türkçe öğretmeni, metin, metin dil bilim.

¹ Fatma Döner Doğan'ın "Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Çözümlemesi ve Bu Şiirlerin Metinselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiş, 2-4 Kasım 2018 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

² Doktora Öğrencisi, Fırat Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, fdd_1414@hotmail.com.

³ Doktor Öğretim Üyesi, Fırat Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, atsinan35@gmail.com

1. Giriş

Metin sözcüğü, Latince kumaş anlamında kullanılan "textus" sözcüğünden gelir. Nasıl ki bir kumaş ipliklerin bir araya gelmesiyle farklı bir bütün haline geliyorsa metin de bünyesindeki ögelerin birbirine aşama aşama eklenerek dokunmasıyla meydana gelir (Akbayır, 2013: 189). Oluşumunu sağlayan birden fazla ögenin, birden fazla dil unsurunun bir araya gelmesi ve bunlardan yepyeni bir bütün oluşması metin olabilmenin en temel özelliğidir.

Metin sözcüğünün tanımı, içeriği, ne olduğu, neleri kapsadığı birçok dil bilimci ve araştırmacı tarafından incelenmiş ve sözcüğün sınırları çizilmeye çalışılmıştır. Halliday ve Hassan (1985: 1), metin kavramını uzunluğu ne olursa olsun konuşulan veya yazılmış bütünlüklü bir yapı, kullanılan dilin bir birimi olarak tanımlamışlardır. Genel olarak kullanılan dilin bir birimi şeklinde kabul edilen metne yönelik çeşitli tanımların yapıldığı görülmektedir. Metin; bir ya da daha fazla kişi tarafından iletişim kurmak amacıyla üretilen, başı ve sonu ile belli bütünlük gösteren, dilsel göstergelerin şekillendirdiği, kendi içinde ve kendisi için değerlendirilen anlamlı bir yapıdır (Günay, 2013: 45). Günay bu tanımlamayla metnin bildiri işlevi taşıdığını dile getirmiş, metni 'kendi içinde ve kendisi için değerlendirilen' dilsel bir yapı olarak sınırlandırmıştır. Güneş (2013: 2); metni aktarıcı tarafından alıcıya gönderilmek istenen duygu, düşünce, olay, fikirlerin yani iletilerin bazı biçim, üslup, anlatım, noktalama ve imlâ özelliklerine dikkat edilerek oluşturulmasıyla meydana gelen yapı şeklinde tanımlamıştır. Bölükbaş (2010: 99) ise metni, anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlüğe sahip olan, bildirişim kurma işlevini üstlenen, cümle ve cümleye denk dil unsurlarından oluşan yapı olarak ifade etmiştir.

Seslerin sözcükleri, sözcüklerin cümleleri, cümlelerin paragrafları oluşturduğu genel kabulünden hareketle metnin seslerden, sözcüklerden, cümlelerden ve paragraflardan oluşan bir yapı olduğu bilinir. Günümüz dil bilimcilerinden bazıları dildeki en büyük dilsel birimin cümle olduğu görüşüne karşı çıkarak en büyük dilsel birim olma niteliğini metinlere vermiş, metne dilin eylem boyutunu da ekleyerek iletişim açısından en temel birimin metin olduğu noktasında birleşmişlerdir (Kılıç, 2002: 113-114). Metinler tek tek cümlelerden ibaret değildir. Her ne kadar metin, cümlelerden oluşsa da oluşumunu sağlayan cümlelerin toplamından farklı, kendine özgü bir bütündür. Cümle gibi doğru ya da yanlış olarak sorgulanamayan, dilin devingen bir süreci olan metin, sadece cümlelerden oluşan bir yapı değil, cümle ve cümle haricindeki dil dışı unsurlarla kavranabilen bir birimdir (Günay, 2013: 45-46). Metinde önemli olan cümlelerin anlamlı ve bağıntılı olmasıdır. Biçimsel özellikleriyle doğru ya da yanlış olarak nitelendirilen cümleler ancak bir metin bütünü içerisinde anlam kazanabilir. Tek başına değerlendirildiğinde kuru, yavan olarak nitelendirilebilecek bir cümle, metin içinde bir duygunun, bir düşüncenin, isteğin, temenninin, ricanın, korkunun, endişenin, mutluluğun ifadesi olabilir. Bu bakımdan cümle her ne kadar metni oluşturan temel birimlerden sayılsa da metin cümlelerden ibaret olmayan, cümle ötesi bir bütündür.

Metin yalnızca şekilsel olarak bir bütün değildir. Bir metnin, metin değeri taşıyabilmesi için anlamsal ve mantıksal açılardan da bir bütün olabilmesi, bir amaca sahip olması, birtakım yeni anlamlar, yeni bilgiler taşıyabilmesi, metin çözücü tarafından kabul edilebilir olay, durum ya da unsurlara sahip olabilmesi ve kendinden sonraki metinler için örnek olabilmesi gerekmektedir. Bu noktada dil biliminin bir alt dalı olan ve metin üzerine eğilen metin dil bilim önem kazanmaktadır. Dil bilimciler ve bazı araştırmacılara göre metin dil bilimi; dil biliminin özellikle sözlü dile ve cümle düzeyine uyguladığı yöntemlerin, yazılı dile ve cümle ötesi birimlere uygulanmasıyla gelişen, bir metnin birliğini ve

bütünlüğünü oluşturan bağlantıları ve tutarlılıkları inceleyen dil bilim alt dalıdır (Bayraktar, 2014: 140; Rifat, 2000: 114). Aydın (2007: 121) ise metin dil bilimi, metni veya söylemi bir bütün haline getiren bağları inceleyen, metinleri sınıflandıran ve sınıflandırılan türlerin özelliklerini betimleyen dil bilim dalı olarak tanımlamaktadır. Bu bakımdan metin dil biliminin; şiir, öykü, deneme, masal, roman, biyografi gibi çeşitli metin türlerinin metin olabilmesini sağlayan ölçütleri incelediği söylenebilir. Beaugrande ve Dressler (2002: 41), metin olmanın bazı ölçütleri olduğundan bahsetmişlerdir. Bu ölçütleri metinsellik ölçütleri adı altında açıklayan Beaugrande ve Dressler ölçütleri *bağdaşıklık*, *tutarlılık*, *amaçlılık*, *kabul edilebilirlik*, *durumsallık*, *metinlerarasılık* ve *bilgilendiricilik* olarak sınıflandırmışlardır. Onlara göre bu ölçütlerden herhangi birinin metinlerde karşılığının bulunmaması durumunda amaçlanan metinsellik işlevi yerine getirilmeyecektir.

Bağdaşıklık: Bağdaşıklık metin olabilmenin temel ölçütlerindendir. Beugrande ve Dressler (2002: 52), bağdaşıklık bir metnin kısa süreli olarak kabul edilen yüzey yapısındaki sözcük, söz öbeği ve cümle gibi ana birimleri olan söz diziminde aramışlardır. Bağdaşıklık, metindeki dil unsurlarının dilsel uyum göz önüne alınarak bağlanmasıdır. Bağdaşıklık sayesinde tek tek sözcükler ya da cümleler yığını birtakım ekler, sözcükler, bağıntı unsurları yardımıyla bir araya gelerek metinleşmenin ilk adımını atar.

Tutarlılık: Tutarlılık, dil bilimsel kurguda tek tek sözcükler, cümleler ve paragraflar arasında birliğin sağlanması ve metnin tamamında zihinsel bütünlüğün kurulmasıdır (Demir, 2012: 1066). Beaugrande ve Dressler (2002: 84), bir ifadenin birçok anlamı olmasına karşın normal koşullar altında bir metnin tek bir anlamı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Amaçlılık: Amaçlılık, metni üretenin yani yazarın ya da sözü söyleyenin dilsel birimleri bağdaşık ve tutarlı bir şekilde üretme amacını önceleyen, metin oluşturucunun niyetini konu alan ölçüttür (Kılıç, 2002: 115). Başka bir deyişle "Metin oluşturucusunun metnin alıcısına vermek istediği mesaj ne?" sorusu amaçlılık ölçütüyle ilgilidir.

Kabul Edilebilirlik: Her metin alıcısı tarafından benimsenebilir bir nitelik taşımalıdır. Metnin, metin çözümleyici için açık ve anlaşılır bir şekilde sunulması kabul edilebilirliği desteklemektedir. Alıcı açısından bir metnin kabul edilebilir olması için metinle iletilen duygu, düşünce ya da bilgilerin alıcının beklentilerine uygun ve çözümlenebileceği düzeyde olması gerekir (Torusdağ ve İşimtekin, 2016: 177). Alıcısı için benimsenebilir nitelikten uzak bir metnin metinsellik niteliği taşıdığı söylenemez.

Bilgilendiricilik: Beugrande ve Dressler (2002: 133), bir sunumun alıcı için yeni ve beklenmedik olma derecesini açıklamak için bilgilendiricilik terimini kullanmışlardır. Bu bakımdan bilgilendiricilik herhangi bir metnin metin çözücü için yeni bir bilgi değeri taşıması olarak tanımlanır.

Duruma Uygunluk: Bir metnin konusuna, türüne, oluşturulma amacına ve hitap ettiği hedef kitleye uygun bir biçimde anlatılması duruma uygunluk olarak kabul edilir (Lüle Mert, 2011: 11). Tanımda da belirtildiği üzere bir konu etrafında şekillenen her metnin bir amacı, bir türü ve ulaşmak istediği bir hedef kitlesi vardır. Duruma uygunlukla kast edilen metnin özellikle içinde olduğu fiziksel nitelikteki ortam yani bağlamdır (İşeri, 2011: 106). Her metnin içinde oluşturulduğu yer, zaman ve kişileri kapsayan bir bağlamı vardır. Metnin soyutlanamayacağı bağlam, metnin anlamlandırılması sürecinde önemli bir unsurdur.

Metinlerarasılık: Metinlerarasılık herhangi bir metnin daha önceki metinlerle oluşturduğu ilişki, bir metnin eski metinlerle ilişkilendirilme biçimi ya da başka metinlerle kurulan açık ya da gizli ilişki şeklindedir (Akbayır, 2013: 200; Karaağaç, 2013: 590). Bu tanıma göre metinlerarasılık konu, biçim veya tür olarak farklı metinlerin birbiri arasındaki etkileşimdir.

Ezgili söyleyişi, duygulu, kısa ve öz anlatımıyla çocukların ilgisini çekerek onlara dil sevgisi kazandırmayı hedefleyen ve dil öğretiminde kullanılan önemli metin türlerinden biri de şiirdir (Çevik, 2017: 144). Şiir, her seferinde yeniden yaratılan, bir yandan da ötekilerden farklı olmayı amaçlayan, soyut, öznel, hislendirici, yalnızca şairin kendisinin gerçek anlamda yorumlayabileceği bir iç dünyanın ürünüdür (Yalçın, 2010: 20). Şiirin böyle kapalı anlamları bünyesinde barındırması hem ilgi çekiciliğini arttırmakta hem de onu diğer metin türlerinden farklı kılmaktadır. Her ne kadar günlük dilin sözcükleriyle oluşturulmuş olsa da şiir; düş gücüne, hayale, imgeye dayandığı için okuyucu veya dinleyicide duygu ve coşku uyandırmakta, onu etkilemektedir (Doğan, 2015: 270). Günümüzde dil bilim, dilsel yapıları çeşitli açılardan incelerken şiirsel dili de incelemeyi ihmal etmemiş, şiir dilini de inceleme konusu yapmıştır. Şiirsel söylemin yazınsal söylem içerisinde bulunmasına rağmen yazınsal söylemlerin karşısında özel bir dil ve biçime sahip olması, onun inceleme nesnesi olarak dikkat çekmesini sağlamıştır (Korkut, 2003: 134-136). Böylelikle şiir, dil bilimin üzerine eğildiği bir alan olmuştur. Bir metin olarak şiir türünün de yukarıda bahsi geçen metinsellik ölçütlerini taşıması, metin olabilmenin gereklerini yerine getirmesi gerekmektedir.

2. Yöntem

Araştırmada Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin metinselliğine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuş ve bu amaçla nitel desende görüşme yöntemiyle öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Görüşme yönteminde kaynak ve görüşmeci arasında bilgi alışverişini sağlayan sosyal bir ortam yaratılır (Balci, 2016: 165). Bu yöntemle deneyim, tutum, düşünce, niyet, yorum, zihinsel algı gibi gözlenemeyen durumlar anlamlandırılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 130). Bu şekilde Türkçe öğretmenlerinin deneyimlerinden, tutumlarından, düşüncelerinden yola çıkılarak şiirlerin bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, bilgilendiricilik, kabul edilebilirlik, duruma uygunluk ve metinlerarasılık ölçütlerine ilişkin görüşlerine bütüncül bir biçimde ulaşmak hedeflenmiştir. Çalışma 2018 yılında Elazığ'da görev yapan 7 kadın, 8 erkek, toplamda 15 Türkçe öğretmeni üzerinden yürütülmüştür. Öğretmenlerin hepsi aktif çalışan olup 1 ile 21+ yıl arasında mesleki deneyime sahiptir.

2.1. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmaların amaçlarına uygun olarak elde edilen "şey" ler veya kanıtlar veri olarak adlandırılır ve bunlar işlenmemiş veri olarak kabul edilir (Karasar, 1991: 35). Bu bakımdan öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilecek olan görüşme yönteminde veri toplama aracı olarak 8 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Kısa veya tek cevaplı sorulardan kaçınılmış; bağımsız ve çok yönlü düşünebilmenin önünü açmak amacıyla açık uçlu, anlaşılabilir sorulardan yararlanılmıştır. Görüşme esnasında soruların açık ve anlaşılabilirliğini desteklemek ve katılımcıların bakış açılarını zenginleştirmek için alternatif sorular ve sondalar hazırlanmış ve bunlar ek soru biçiminde katılımcılara yöneltilerek yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle ilgili alan yazın taranmış, her sorunun farklı bir değişkeni ölçmesine özen

gösterilmiştir. Geliştirilen bu taslak ölçek Elazığ ilinde görev yapmakta olan 5 Türkçe öğretmenin ve Fırat Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında görev yapan öğretim üyelerinin görüş ve önerilerine sunulmuş; böylelikle görüşme formunun içerik geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca 3 Türkçe öğretmeniyle pilot uygulama yapılarak da görüşme soruları denenmiş, sonrasında gerekli düzeltmeler ve eklemeler yapılarak sorulara son şekli verilmiştir.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yönteminde konuyu daha fazla aydınlatmak adına ek sorulardan yararlanılması ve yüz yüze ilişkinin öne çıkması verilerin toplanmasına açıklık ve kesinlik kazandırır (Seyidoğlu, 1987: 50). Bu yöntemde verileri kaydetmek için izlenen iki temel yol vardır: cihaz ile kaydetme ve not alma (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 153). Veri kaybını önlemek ve zamandan tasarruf etmek amacıyla görüşmelerde öncelikle ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşme yapılan 15 öğretmenin tamamından ses kaydı alınmıştır. Veri toplama süreci tamamlanınca araştırmacı tarafından ses kaydı ile elde edilen veriler bilgisayar üzerinde yazılı hâle getirilmiştir. Ayrıca gözlem ve görüşme yöntemlerinin kullanıldığı nitel araştırmalarda verilerin geçerliği ve güvenilirliği; başka bir deyişle araştırmanın inandırıcılığı, aktarılabilirliği ve tutarlılığı oldukça önemlidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016: 167-168). Bu bağlamda katılımcılara çalışma süreci hakkında kapsamlı bilgi verilerek çalışmanın "aktarılabilirliği" arttırılmaya, araştırma süresince ses kayıtlarından yararlanılarak ve elde edilen verilerin yazılı hâllerini katılımcılara kontrol ettirerek araştırmanın "inandırıcılığı" sağlanmaya çalışılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma desenlerinden içerik ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, görüşülen veya gözlenen bireylerin görüşlerinden sık sık alıntılara yer verilerek önceden belirlenmiş temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239). İçerik analizi ise betimsel analizi yapılan metnin tekrar eden sözcükler veya temalar açısından taranması, elde edilen bulguların anlamlandırılma çabası şeklinde tanımlanmaktadır (Patton, 2014). Bu araştırmada öğretmenlerin görüşleri bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgilendiricilik, duruma uygunluk, metinlerarasılık, görüş ve öneriler olarak sınıflandırılmıştır. Çalışmada benzer cevaplar bir araya getirilmiş, bu cevapların toplam cevaplar içerisindeki frekansı tablolaştırılmış ve her tabloya ait frekanslar tabloların altında yorumlanmıştır. Bununla birlikte aynı kodlayıcının aynı metni farklı zamanlarda kodlaması yoluyla da kodlayıcı güvenilirliği oluşturulmuştur.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe öğretmenlerine yönelik gerçekleştirilen nitel görüşmenin içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda ulaşılan veriler birtakım alt amaçlar çerçevesinde çözümlenmiş ve başlıklar hâlinde bir araya getirilmiştir. Çalışmanın ilk amacına yönelik olarak Türkçe öğretmenlerine "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin bağdaşıklıkları (dil bilgisel bütünlük) hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 1. Türkçe öğretmenlerinin "Bağdaşıklık" ile ilgili görüşleri

Bağdaşıklık	F	
	Olumlu	Olumsuz
Bağdaşıklık	11	-
Devrik Cümleler	10	-
Dil Bilgisi Öğretimi	9	1
Dil Bilgisi Unsurlarını Yansıtırma	8	2
Ses Tekrarı	3	-
Sözcük Tekrarı	2	-
Gönderim	2	-
Metin İçi Bütünlük	1	-

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin bağdaşıklık niteliği hakkında sorulan soruya katılımcıların (K) çoğunluğunun olumlu (f=46), bazılarının olumsuz (f=3) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 1: Ders kitaplarında yer alan şiirler dil bilgisi unsurlarını içinde barındırmaktadır. Bu şekilde öğrenci dil bilgisi konularını, okuduğu şiirlerde yeniden görmektedir. Mesela iyelik ekleriyle, kişi ekleriyle veya zamirlerle öğrenci aslında neyin kast edildiğini görebilmektedir. Bazı şiirlerde örneğin "ben" zamiri sık sık tekrar edilerek şairin kendisine gönderimde bulunmaktadır veya diğer zamirlerle farklı kişilere gönderimde bulunmaktadır. Bunun gibi pek çok kelime veya ek tekrarıyla bağdaşıklık sağlanmaktadır. Ayrıca şiirler devrik cümlelerin en fazla kullanıldığı yazı türüdür. Bu yönüyle de günlük konuşma diline benzemekte ve öğrencinin dikkatini çekmektedir.

K. 3: Kitaplarda yer alan çoğu şiirin bağdaşıklık özelliğini taşıdığını düşünüyorum. Aslında az çok bağdaşıklık ne olduğu hakkında bilgi sahibiyim. Bağdaşıklık şiirin dil bilgisi unsurları açısından bir bütünlük sağlaması. Şiirlerde bunu görebilmekteyiz. Şiirlerde özellikle ses ve sözcük tekrarlarıyla bu bütünlüğün yakalandığını söyleyebilirim. Öğrenciler şiiri okuduğunda anlatımın kim tarafından yapıldığını, kime seslendiğini, iyelik ve şahıs eklerinin işlevleri, devrik yapıların varlığını rahatlıkla kavrayabiliyorlar. Tabii bütün öğrencileri buna dahil etmek yanlış olur. Sözcük tekrarlarına ayrıca değinmek isterim çünkü bunlar şiirin bir bütün olabilmesinde önemli bir yere sahip. Şiirin daha ilgi çekici olmasını sağlıyorlar. Ayrıca devrik yapıların şiiri düzyazıdan ayıran bir unsur olduğunu da çocuklar sezebiliyorlar.

K. 15: Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin bağdaşıklık niteliğini karşılayabildiğini, dil bilgisi unsurlarını yansıtabildiğini düşünüyorum. Hatta bununla ilgili etkinliklerimiz de ders kitaplarında mevcuttur. Örnek verecek olursam hâl eklerinin şiir vasıtasıyla verildiği etkinlikler olduğunu söyleyebilirim. Bu tarz şiirlerin öğrencilerin hâl ekleri gibi konuları daha çabuk öğrenmesini sağladığını düşünüyorum. Hâl eklerini öğrenmelerini kolaylaştırdığını gözlemlemiştim. Bu bakımdan diğer metinlerde olduğu gibi şiirlerin de dil bilgisi öğretiminde kolaylıklar sağladığını düşünüyorum.

Katılımcıların büyük çoğunluğu Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin bağdaşıklık niteliğine sahip olduğu noktasında olumlu (f=11) görüşte bulunmuştur. Bağdaşıklık niteliği ile birlikte katılımcıların çoğu, şiirlerde özellikle devrik cümlelerden yararlandığına dair olumlu (f=10); iyelik eki, kişi eki, zamirler gibi çeşitli dil bilgisi unsurlarının da yansıtıldığı ile ilgili olumlu (f=8) görüşlerde bulunmuştur. Bu görüşlere göre şiirlerin bağdaşıklıkta devrik cümlelerin, zamirlerin vb. önemli bir işlevi vardır. Ayrıca bazı katılımcı görüşleri, kafiye ve redif gibi ses tekrarlarının (f=3) ve sözcük

tekrarlarının bağdaşıklığı olumlu (f=2) yönde etkilediği noktalarında birleşmiştir. Ses benzerliklerinin ve sözcük yinelemelerinin şiirlerin bütünlüğüne katkı sunduğunu dile getirmişlerdir. Yine metin içinde gönderimler yapılarak bağdaşıklığın sağlandığını dile getiren olumlu (f=2), şiirlerde metin içi bütünlüğün sağlandığı noktada olumlu (f=1) görüşlerin varlığı da tespit edilmiştir. Bu görüşlerden hareketle katılımcıların büyük çoğunluğu, bağdaşıklık niteliğine sahip şiirlerden yola çıkılarak dil bilgisi öğretiminin gerçekleştirildiği noktada olumlu (f=9) ve olumsuz (f=1) görüşler dile getirmişlerdir. Genel kabule göre dil bilgisel unsurların yardımıyla bir bütün olabilen şiirler dil bilgisi öğretiminde işlevsel bir araçtır. Metnin küçük yapısını oluşturduğu kabul edilen bağdaşıklık, cümleler arasındaki dil bilgisi bağlantılarına dayanır (Çelebi ve Gökçe, 2015: 193). Dilsel unsurların bir araya gelmesiyle metinler oluşmakta, oluşan metinler anlamlı bir yapı olarak algılanabilmektedir. Bu bakımdan bağdaşıklık; dil bilgisel, söz dizimsel, anlamsal ve mantıksal bağlantıların kurulmasına yardımcı olan dilsel öğelerin varlığıyla birlikte metnin uyumlu bir bütün olması şeklinde tanımlanmaktadır (Göçer, 2015: 20). Ders kitaplarında yer alan şiirlerde de bağdaşıklık önemli bir unsurdur. Anlamlı bir yapı olarak algılanabilmesi için şiirlerde öncelikle dil bilgisel bütünlüğe dikkat edilmeli, anlamsal ve mantıksal bütünlük göz ardı edilmemelidir.

Araştırmanın ikinci amacına yönelik olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin tutarlılıkları (anlamsal bütünlük) ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 2. Türkçe öğretmenlerinin "Tutarlılık" ile ilgili görüşleri

Tutarlılık	F	
	Olumlu	Olumsuz
Tutarlılık	10	-
Konu Bütünlüğü	7	2
Anlam	6	2
Kısaltılmış Şiirler	5	4
Öğretmen Desteği	3	-

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin tutarlılıkları hakkında sorulan soruya katılımcıların çoğunluğunun olumlu (f=31), bazılarının olumsuz (f=8) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 2: Ders kitaplarındaki şiirlerde konu ile ilgili olarak fark ettiğim şey: Her şiir bir konuya değiniyor. O konu etrafında tüm kıtalarda bir şeyler söyleniyor. Konu dışına çıkılmıyor. Öğrenciye verilmek istenen şiirin başında ne ise sonunda da o oluyor ve şiir kendi içinde tutarlılığı sağlıyor.

K. 5: Şiirler genel olarak tutarlı. Aktardıkları konular etrafında şekillenmiş. Mısralar veya kıtalar arasında herhangi bir kopukluk veya çelişkiye rastlamadım. Olaylar ve düşünceler şiirin tamamına yayılarak aktarılıyor. Örneğin şiirde vatan sevgisi işlenmişse bunu her dizede görmek mümkün. "Anadolu Sevgisi" adlı şiir bunun güzel bir örneğini oluşturuyor bence. Tabi bazı şiirlerde kısaltmalara da rastlıyoruz. Fakat bu kısaltmaların şiirin bütünlüğünü bozmayacak şekilde yapıldığını da görebiliyoruz. Çünkü her ne kadar kısaltılmış olsa bile bu şiirler, öğrencilere aktarılmak istenen duygu ve düşünceleri aktarmakta başarılı bir şekilde düzenleniyor bence. Bunu öğrencilerin algılamalarına dayanarak tespit edebiliyoruz.

K. 14: Şiirlerde kopukluklar olduğunu düşünmüyorum. Şiirin başında söylenen ile sonunda dile getirilen aynı şeyler. Bu yüzden tutarlı olduğunu söyleyebilirim. Mesela bazı şiirler insan ilişkilerini anlatıyorsa içerisinde insan, insan ilişkilerinin bitmesi gibi kavramların olduğunu böylelikle konu bütünlüğün oluşturulduğunu görüyoruz. Ancak bunu tüm şiirlere genelleyemem. Bazılarında o bütünlüğü göremeyebiliriz.

Katılımcıların büyük çoğunluğu Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin tutarlılığa sahip olduğu noktasında olumlu (f=10) görüş bildirmişlerdir. Şiirlerin tutarlılık niteliğine sahip olduğunu düşünen katılımcılara göre şiirlerdeki konu bütünlüğü tutarlılığı olumlu (f=7) yönde etkiler. Bazı katılımcı görüşleri ise bazı şiirlerde konu bütünlüğünün olmadığı, metnin içerisinde kopukluklara rastlandığı gibi olumsuz (f=2) görüşler etrafında toplanmıştır. Yine bazı görüşler öğrencilerin doğru anlama ulaşmalarının şiirlerin tutarlı olduğunu gösteren önemli bir ipucu olduğuna dair olumlu (f=6) görüş etrafında şekillenirken bazıları anlama düzeyinde yaşanan sıkıntıların tutarsızlıklardan kaynaklandığına dair olumsuz (f=2) fikri desteklemektedir. Bu görüşlere göre tutarlı metinler öğrenciler tarafından daha kolay anlamlandırılmaktadır. Dikkat çeken diğer bir husus ise kısaltılmış şiirlerin tutarlılığı ve tutarsızlığı noktasında oluşan görüşlerdir. Bir kısım katılımcı, şiirlerde görülen kısaltmaların şiirin bütünlüğüne zarar vermediğine yönelik olumlu (f=5) görüşte birleşmiştir. Bununla birlikte kısaltmaların metnin dokusuna zarar verdiğini, kopukluklar yarattığını ve tutarlılığın bozulduğunu dile getiren olumsuz (f=4) görüşlerin varlığı da göze çarpmaktadır. Ancak bu kopuklukların ve tutarsızlıkların şiirin tamamının sınıf ortamına getirilmesi ve öğrenciye ulaştırılması neticesinde yok olabileceğini dile getirerek öğretmen desteğini önceleyen olumlu (f=3) görüşlerin varlığı da dikkat çekmektedir. Bir metnin iletişim işlevini yerine getirebilmesi için öncelikle bağdaşık ve tutarlı bir yapıya sahip olması gerekmektedir (Ülper, 2011: 850). Görüldüğü gibi iletişim işlevi, bir metnin metin olabilmesini sağlayan temel koşuttur. Bu koşutu sağlayan esas ölçütler ise bağdaşıklık ve tutarlılık olarak dile getirilmiştir. Metin bölümleri arasındaki dil bilgisel ilişkiler bağdaşıklık olarak tanımlanırken metin bölümleri arasındaki mantıksal düzen ve bağlantılar tutarlılık olarak kabul edilir (Güven, 2014: 602). Bağdaşıklık ve tutarlılık kavramları birbirini bütünleyen kavramlar olsa da tamamen birbirinin aynı değildir. Tutarlılık daha çok metnin derin yapısındaki anlamsal ve mantıksal düzenle ilişkilidir. Ders kitaplarında yer alan genelde metinler özelde de şiirler bu ölçütleri sağlamalı ve kendi içinde tutarlı olmalıdır. Ancak bu şekilde şiirlerin vermek istediği ileti amacına ulaşacaktır.

Araştırmanın üçüncü amacına yönelik olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin amaçlılıkları ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 3. Türkçe öğretmenlerinin "Amaçlılık" ile ilgili görüşleri

Amaçlılık	F	
	Olumlu	Olumsuz
Şiir Sevgisi	6	7
Şiir Yazma	6	6
Metnin Türünü Kavratma	2	-
Değerler Eğitimi	2	-
Estetik Bakış Açısı	2	-
Etkili Anlatım Becerisi	1	-
Türk Edebiyatını Tanıtmak	1	-
Temayı Desteklemek	-	1

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin amaçlılığı hakkında sorulan soruya katılımcıların çoğunluğunun olumlu (f=20), bazılarının olumsuz (f=14) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 4: Ders kitaplarında yer alan şiirlerin öğrencilere şiiri sevdirmeye, duygu ve düşüncelerini ahenkli, etkili bir şekilde anlatma alışkanlığı kazandırmayı amaçladığını düşünüyorum. Bence bu metinler öğretim programındaki kazanımları edindirmede büyük bir öneme sahip. Çoğu öğrencide fark ettiğim şey şu oluyor: Mesela ders kitabındaki şiiri okuyoruz. Şiir hakkında biraz konuşuyoruz. Bundan sonra öğrenci hemen duygu, düşünce, hayal ve isteklerini şiir yazarak ifade etmeyi istiyor. En çok da öğrenciyi şiir yazmaya yönlendiriyor bu metinler. Gerçekten de beceriyorlar çocuklar. Çoğu öğrencimiz şiir yazarak kendilerini daha rahat ifade edebiliyor.

K. 8: Her metnin bir yazılış amacı olduğu gibi şiirlerin de yazılış amaçları vardır. Ders kitaplarındaki şiirlerin amacı çocuklara şiir sevgisi, estetik bakış açısı kazandırmaktır. Şiirlere baktığımızda çoğu şiirin bunları kazandırabildiğini görürken bazı şiirleri ise bu konuda yetersiz buluyorum. Uzun, şiirsel nitelikleri taşımayan, ölçsüz, kafiyesiz şiirlerin çocukları şiirlerden uzaklaştırdığını; daha kısa, ölçülü, ahenk unsurlarını taşıyan şiirlerin ise bu amaçları gerçekleştirebildiğini görüyorum ben şahsen. Çocuklar böyle şiirleri okumaya daha hevesli. Bu şiirler çocukları şiir yazmaya, okumaya, ezberlemeye ve şiir defteri tutmaya teşvik edebiliyor. Ayrıca şiirlerde yer alan söz sanatları da programda kazandırılmak istenen amaçları karşılayabiliyor. Etkinlikler yoluyla bunları daha kalıcı hale getirebilmekteyiz.

K. 13: Bence şiirler tamamen temayı destekleme amacıyla seçilmiş şiirlerden oluşuyor. Mesela şiir sevgisi oluşturabildiğini düşünmüyorum. Ancak biz desteklersek şiir okuma, yazma, ezberleme gibi kazanımların amaçlarına ulaşılabilir. Onun dışında yalnızca kitaplardaki şiirlerle bu kazanımlar gerçekleşmiyor. Tek başına mümkün değil.

Türkçe öğretmenleri, ders kitaplarındaki şiirlerin amaçlılığı hakkında çeşitli görüşler dile getirmiştir. Bazı katılımcı görüşlerine göre şiirler şiir sevgisi oluşturma amacını taşır ve bu bakımdan olumlu (f=6) bir niteliğe sahiptir. Çoğu katılımcı ise şiirlerin şiir okuma, şiir defteri tutma şeklinde görülebilecek şiir sevgisini kazandırma amacı bakımından yetersiz olduğu noktasında olumsuz (f=7) görüş dile getirmiştir. Bir kısım katılımcı, ders kitaplarındaki şiirlerin çocukları şiir yazmaya teşvik etme amacına sahip olduğu yönünde olumlu (f=6) görüş belirtirken diğer kısım katılımcı bu şiirlerin çocukları şiir yazmaya teşvik edici bir işleve sahip olmadığı noktasında olumsuz (f=6) görüş bildirmiştir. Şiirlerin diğer amaçlarına yönelik de farklı görüşlerin varlığı göze çarpmaktadır. Bazı katılımcı görüşleri, ders kitaplarındaki şiirlerin bir metin türü olarak şiir türünü kavratma amacına (f=2); millî, manevi, ahlaki içeriklere sahip olmasından dolayı değerler eğitimi gerçekleştirme amacına (f=2); çocuklara estetik bakış açısı kazandırma amacına (f=2) sahip olduğu noktalarında şekillenmektedir. Yine şiirlerin etkili anlatım becerisi kazandırma amacı olduğuna yönelik olumlu (f=1), Türk edebiyatını ve seçkin şairleri tanıtmaya amacına sahip olduğu yönünde olumlu (f=1) görüşlerin varlığı da göze çarpmaktadır. Ancak bunların aksine şiirlerin yalnızca temayı desteklemek amacıyla seçildiğini dile getiren olumsuz (f=1) bir görüşün varlığı da tespit edilmiştir. Her metnin gerçekleştirmeyi hedeflediği birtakım amaçlar vardır. Her metin bir amaç çerçevesinde meydana getirilir. Ancak Karaağaç (2013: 588), edebiyat metinlerinde durumun biraz farklı olduğundan bahseder. Metin oluşturucu bilgi iletme yerine öğretilmeli ve sanatlı bir dil kullanarak okuyucu veya dinleyicide bir duygu oluşturmayı, onun üzerinde bir etki bırakmayı amaçlamış olabilir. Bu da metnin daha dikkatli çözümlenmesi gerektiğini ortaya çıkarır. Bu düşünceyle kaleme alınan genelde metinlerin özelde de şiirlerin çocukta şiir yazma, şiir okuma, şiir ezberleme, şiir sevgisi oluşturma,

estetik bakış açısı kazandırma, duygu ve düşüncelerini etkili bir biçimde ifade etme alışkanlığı kazandırma gibi amaçlarının olması da kaçınılmazdır.

Araştırmanın dördüncü amacına yönelik olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin kabul edilebilirliği ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 4. Türkçe öğretmenlerinin "Kabul Edilebilirlik" ile ilgili görüşleri

Kabul Edilebilirlik	F	
	Olumlu	Olumsuz
Açık Dil	13	1
Seviyeye Uygunluk	8	2
Nitelikli Eserler	4	-
İlgi Çekicilik	-	4
Anlam Kapalılığı	-	3
Öğretmen Desteği	3	-
Öğretim İlkelerine Uygunluk	1	-
Kabul Edilebilirlik	-	1

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin kabul edilebilirliği hakkında sorulan soruya katılımcıların çoğunluğunun olumlu (f=29), bazılarının olumsuz (f=11) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 1: Şiirlerin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olduğunu düşünüyorum. Mesela aynı temaya ait şiirlerin anlaşılabilirliği 5. sınıf ve 8. sınıf arasında hiyerarşik olarak ilerlemektedir. 5. sınıf kitaplarındaki şiirler daha basit, sade, anlaşılır ve bol örneklidir. 8' e doğru ise dil biraz daha ağırlaşmaktadır.

K. 3: Bir metin okuyucunun düzeyine, metni anlama ve anlamlandırma kapasitesine uygunsuzsa bu metne kabul edilebilir metin diyebiliriz. Ders kitaplarında yer alan şiirlere baktığımızda sınıf düzeyleri dikkate alınarak kolaydan zora, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru sayabileceğimiz öğretim ilkelerine dikkat edilerek şiirlerin seçildiğini ve düzenlendiğini görebiliriz. 5. ve 6. sınıflarda somut kavramlar yer alırken, 7. ve 8. sınıflarda soyut kavramların arttığını görüyoruz. Şiirler dillerinin açık ve anlaşılır olmasından dolayı da çocukların seviyelerine uygun. Özgün eserlerden seçilen örneklerde standart Türkçenin yansıtıldığını, arı ve duru bir dilin kullanıldığını görüyoruz. Bu yüzden öğrenciler şiirleri anlamakta güçlük çekmiyorlar. Fakat ara sıra bilmedikleri kelimeler de olabiliyor. Yine de genel itibarıyla şiirler seviyelere uygun.

K. 9: Ben şiirlerin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmadığını düşünüyorum. 6. sınıf kitaplarının özellikle hiç iyi olmadığını düşünüyorum. Dil konusunda bu sene çok fazla problem yaşamıyoruz. Ama konuların öğrencilerin dikkatini çekecek düzeyde olmadığını düşünüyorum. 6. sınıf kitabı çok kalın bir kitap. Bitirilebilme gibi bir şans da yok. Zaten çocuklar baştan korktular ve bu nasıl bitecek düşüncesine kapıldılar. Türkçe dersinin çok daha ilginç metinlerle çok daha güzel hale getirilebileceğini düşünüyorum. Biz kendimiz açarak, başka konulara girerek ilgi çekici hale getirebiliyoruz aslında. Konuların öyle ilgi çekiciliği yok. Ama 5. sınıfların kitapları bu sene daha güzel.

Kabul edilebilirlik kapsamında katılımcıların çoğu öncelikle açık ve anlaşılır dil üzerinde durmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun kabul edilebilirliğin bir göstergesi olarak şiirlerin açık bir dile

sahip olduğu noktada olumlu (f=13) görüşte birleştiği görülmüştür. Bunun yanında şiirlerin bazılarında dilin açık olmadığını belirten olumsuz (f=1) bir görüş de tespit edilmiştir. Diğer görüş ise şiirlerin seviyeye uygunluğu noktasında şekillenmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı şiirlerin öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu yönünde olumlu (f=8) bazıları ise bu şiirlerin bazen öğrencilerin seviyesinin altında ya da üstünde yer alabildiği şeklinde olumsuz (f=2) görüşe sahiptir. Yine nitelikli şiirlerden seçilmiş metinlerin kabul edilebilirliği desteklediği noktada olumlu (f=4) görüşlerin varlığı da görülmektedir. Ancak şiirlerin ilgi çekicilikten yoksun (f=4) ve anlam kapalılığına (f=3) sahip olmasından dolayı kabul edilebilirliğin zedelendiği noktada olumsuz görüşlerin varlığı da dikkat çekmektedir. Bu katılımcı görüşlerine göre öğrenciler ilgi çekicilikten uzak ve anlam kapalılığına sahip şiirlerden sıkılmakta ve bu şiirleri özümseyememektedir. Bazı görüşler ise şiirlerin öğrenciler tarafından özümseyebilmesi için öğretmen desteğine (f=3) ihtiyaç olduğu noktasında şekillenmektedir. Bu görüşlere göre öğretmenin yönlendirmesiyle şiirlerin vermek istediği iletiyi öğrencinin algılaması daha da kolaylaşmaktadır. Yine bu görüşlere ek olarak şiirlerin öğretim ilkelerine uygun olarak ders kitaplarında yer aldığını dile getiren olumlu (f=1) bir görüşün varlığı tespit edilmiştir. Bu görüşe göre öğretim ilkelerine uyulması kabul edilebilirliği desteklemektedir. Ancak şiirlerde kabul edilebilirliğin göz ardı edildiğine, tam sağlanamadığına dair olumsuz (f=1) bir görüşün varlığı da göze çarpmaktadır. Okuyucu açısından kabul edilebilirlik bir yandan kendi öznel yanları olan eğitim durumu, yaşı, kültürel düzeyiyle diğer yandan da içinde bulunduğu toplumla olan ilişkileriyle ilgili bir durum olarak tanımlanır (Günay, 2013: 133). Yani kabul edilebilir olmanın çeşitli değişkenleri vardır. Bir metnin kabul edilebilirliği metin içinden gerçek dünyaya yapılan gönderimlerin doğruluğundan ziyade katılımcıların bakış açıları bağlamında inandırıcılığına ve ilgililiğine bağlıdır (Dilidüzgün, 2017: 34). Gerek anlaşılır olmayan diliyle gerekse de içeriğiyle okuyucu veya dinleyicinin seviyesine hitap etmeyen, kültür düzeyiyle uyumsuz, inandırıcılığı ve ilgi çekiciliği zayıf olan metinlerin kabul edilebilirliğinden söz edilemez.

Araştırmanın beşinci amacına yönelik olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin bilgilendiriciliği ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 5. Türkçe öğretmenlerinin "Bilgilendiricilik" ile ilgili görüşleri

Bilgilendiricilik	F	
	Olumlu	Olumsuz
Millî-Manevi Konular	12	1
Yeni Bilgi	10	4
Farklı Kaynaklara Yönlendirme	8	2
Süslü Dil	3	-
Didaktik Şiir	1	-
Güncellik	-	1
Öğretim İlkelerine Uygunluk	1	-

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin bilgilendirici niteliği hakkında sorulan soruya katılımcıların çoğunluğunun olumlu (f=34), bazılarının olumsuz (f=8) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 6: Ders kitaplarındaki şiirlerin bilgilendirici özellik taşıdığını düşünüyorum. Şiirlerimiz öğrencinin bilgisinin üstüne yeni bilgiler katıyor yazıldığı konuyla ilgili olarak. Mesela konusu kitap olan bir şiir, kitabın ağaçtan yapıldığını veya kitap okuma alışkanlığının gelişmesi için kütüphanelerden faydalanmak gerektiğini öğrencilere öğretiyor ya da konusu doğa olan bir şiir doğadaki tüm şiirlerin önemli olduğunu

kavratabiliyor öğrencilere. Yani şiirler ya öğrencilere yepyeni bilgiler kazandırıyor ya da bilgisinin üstüne yepyeni farklı bilgi katıyor. Şiirlere baktığımızda kültürümüzden izleri görmek mümkün. Geleneklerimizi, göreneklerimizi, türkülerimizi, toplumsal değerlerimizi kısaca bizi biz yapan her şeyi barındırıyor bu şiirler içinde. Ayrıca ders kitaplarındaki şiirler öğrencileri başka kaynaklara da yönlendirebiliyor. Öğrenci genel olarak anlamını bilmediği kelimeleri öğrenmek için sözlüğe başvuruyor.

K. 10: Bu şiirler pek az yeni bilgiye yer veriyor. Daha çok var olan bilgilerin mısralarla ifade edildiği gibi, öğrenciyi söz sanatlarına yönlendirme adına verimli. Az da olsa öğrenciyi sözlük kullanıma yönlendiriyor. Şüphesiz bu değerleri vermeye çalışıyor fakat yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bence kendini daha net ifade edebilen şiirler seçilmeli.

K. 15: Ders kitaplarındaki şiirler bilgilendirici özellikleri taşıyabiliyor. İlk olarak şiirin yapısı, şiirde kullanılan imgeler, benzetmeler çocuklara katkı sağlıyor. Somut ve soyut kavramları, gerçek ve mecaz anlamları algılayabilmelerini güçlendiriyor şiirler. Bu da dilimizin esnekliğini, zengin kullanımlara imkân veren yapısını sezdiriyor çocuğa. Bazen çocukların anlamını bilmediği sözcüklere rastlandığı oluyor. Bu da çocukları sözlüklerden yararlanmaya, deyimlerin anlamını araştırmaya yönlendiriyor. Bazen de çocuklar beğendikleri şiirlerin şairlerinin hayatlarını, başka şiirlerini öğrenmeye hevesleniyor. Bunlar da çocukların bilgilenmesini kolaylaştırıyor. Ders kitaplarında özellikle millî, manevi, ahlaki konularda güçlü şiirlere rastlıyoruz. Bu konularda karşılaştıkları şiirlerin çocukları bilgilendirdiğini düşünüyorum.

Katılımcıların büyük çoğunluğu şiirleri bilgilendirici bulmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı şiirlerin özellikle millî ve manevi konularda bilgilendirici niteliğe sahip olduğu noktasında olumlu (f=12) bazıları ise bu konularda bilgilendirmenin eksik olduğu noktasında olumsuz (f=1) görüşte bulunmuştur. Yine katılımcıların çoğu şiirlerin yeni ve beklenmedik bilgilere yer vermesi üzerine olumlu (f=10) görüş bildirirken bazı görüşler şiirlerin yeni ve beklenmedik bilgilere imkân vermediği, bilgilendiriciliğin zayıf olduğu noktasında olumsuz (f=4) olarak şekillenmektedir. Bu olumsuz görüşe sahip olan katılımcılara göre şiir konularının güncellikten uzak olması bilgilendiriciliği olumsuz (f=1) olarak etkilemektedir. Ayrıca şiirleri bilgilendirici olarak niteleyen çoğu katılımcı görüşüne göre sözlük, kitap, dergi gibi farklı kaynaklara yönlendiren şiirlerin bilgilendiricilik üzerinde olumlu (f=8) bir etkisi vardır. Kimi görüşlere göre ise farklı bilgilere yer vermeyen, açık ve anlaşılır bir dilin hâkim olduğu şiirlerin çocukları farklı kaynaklara yönlendirme noktasında eksiklikleri vardır ve bu bilgilendiricilik için olumsuz (f=2) bir niteliktir. Bunların yanında edebi sanatların varlığını sezdirmediği ve benimsettiği için çocukların süslü dil kullanımında bilgilendirici bir işlevi olduğunu düşünen olumlu (f=3), didaktik şiirlerin varlığından ötürü şiirleri bilgilendirici bulan olumlu (f=1) görüşlerin varlığı da tespit edilmiştir. Bir metnin bilgilendiricilik rolünü karşılayabilmesi için okuyucu veya dinleyici için yeni ve beklenmedik bilgilere yer vermesi gerekmektedir (Dilidüzgün, 2017: 35). İçerisinde yeni bilgiye yer vermeyen metinlerin metinselliğinden söz edilemez. İşeri ise bilgilendiriciliği metnin bütünlüğü içerisindeki konu dağılımıyla ilişkilendirerek açıklamıştır. Konu; cümle, dizi ve metin düzeyinde değerlendirilmekte ve bu düzeylerde yeni konuya yer verilmesiyle metnin bilgiselliği sağlanmaktadır (İşeri, 2011: 104-105). Bu bakımdan ders kitaplarında yer alan şiirlerin yeni ve beklenmedik bilgilere yer vermesi, okuyucuları farklı kaynaklardan bilgi toplamaya

teşvik edebilmesi bilgilendirici nitelikle ilişkilidir. Bu niteliklere sahip olan şiirler aracılığıyla çocukları bilgilendirmek kolaylaşmaktadır.

Araştırmanın altıncı amacına yönelik olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin duruma uygunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 6. Türkçe öğretmenlerinin "Duruma Uygunluk" ile ilgili görüşleri

Duruma Uygunluk	F	
	Olumlu	Olumsuz
Türe Özgü Nitelikler	14	1
Konuya Özgü Nitelikler	11	-
Tema ile Uyum	10	2
Hedef Kitleye Uygunluk	-	4
Duruma Uygunluk	-	1

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin bilgilendirici niteliği hakkında sorulan soruya katılımcıların çoğunluğunun olumlu (f=35), bazılarının olumsuz (f=8) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 4: Ders kitaplarındaki şiirlerin temalara uygun olduğunu düşünüyorum. Yazıldığı tema ile ilgili olarak öğrenciye vermek istediği mesajı verebilmektedir şiirler. Şiirler oluşturulduğu konuya ve türe özgü nitelikleri taşımaktadır. Kimi şiirler eşit kıtalardan oluşabildiği gibi kimileri serbest kıtalardan oluşmaktadır. Ses benzerlikleri yapılarak türün özelliği yansıtılmaktadır çoğu şiirde.

K. 13: Benim kişisel görüşüm kitaplarda zaten yeterince şiir olmadığı ve şiirlerin de yaş grubuna uymadığı noktasında. 5 ve 6. sınıflara giriyorum ben. Onların yaş grubunun anlayabileceği ya da yorumlayabileceği tarzda şiirler olmadığını düşünüyorum. Şiirin yeterli olmadığını düşünüyorum. Ama olan şiirler yani seçilen şiirler de konuya ve türe özgü nitelikleri taşıyabiliyor. Temaları yansıtabiliyor. Bu noktada sıkıntı görmüyorum. Ama yaş grubuna hitap etmediği için çocuklar üzerinde çok da etkili olmadığını düşünüyorum.

K. 14: Şiirlerin genel tutumu öğrencilerin seviyesine uygunluk bakımından yeterli ama değerler eğitimine biraz daha fazla önem verilmesi daha güzel olur. O konu biraz daha eksik kalmış. Bazı sınıflarda özellikle beşinci ve altıncı sınıflarda çocukların yaş seviyesine uygun olmayan şiirler de var. Bunu da biraz gözden kaçırmışlar sanırım. Şiirler türe özgü nitelikleri yansıtırsa da bunlar tamamen çocuklarla örtüşmüyor. Çocukların yaş seviyelerine pek uygun olmayan şiirler seçilmiş. Mesela beşinci sınıfta bentler var. Çocuklar onu anlamakta baya zorluk çekiyor.

Duruma uygunluk başlığı altında katılımcıların çoğu ders kitaplarındaki şiirleri gerek geleneksel biçimde gerekse de serbest biçimde oluşturulmuş olsun kafiye ve redif gibi türe özgü nitelikleri taşıması bakımından olumlu (f=14) olarak nitelendirmiştir. Bazı şiirlerin türe özgü nitelikleri yansıtma bakımından yetersiz olduğunu dile getiren olumsuz (f=1) bir görüşün varlığı da tespit edilmiştir. Yine duruma uygunluk başlığı altında katılımcılar, şiirlerin oluşturuldukları konuya özgü niteliklere sahip olmaları bakımından olumlu (f=11) olarak değerlendirmiştir. Bunun yanında temaya uygunluk da dikkat çeken diğer bir görüştür. Duruma uygunluk başlığı altında katılımcıların çoğu, şiirleri ait oldukları temaları yansıtma bakımından olumlu (f=10) olarak değerlendirmiş; bazı katılımcılar ise

bazı şiirlerin temalara uygun olarak seçilmediği, yalnızca temayı destekleme amacıyla bazı şiirlere yer verildiği noktasında olumsuz (f=2) görüş bildirmiştir. Ayrıca bazıları, şiirlerin hedef kitleye hitap etmediğini dile getirmiş ve şiirleri duruma uygunluk bakımından olumsuz (f=4) olarak nitelendirmiştir. Bunun dışında şiirlerin duruma uygunluğunun yetersiz olduğunu ifade eden (f=1) bir de olumsuz görüş göze çarpmaktadır. Duruma uygunluk, metin ile metnin kullanıldığı ortam ve ayrıca ortamın öğeleri olan hedef kitle ve metnin amacı arasındaki uyumdur (Karaağaç, 2013: 588). Çeşitli değişkenlerin kurduğu bütünlüktür. Başka bir deyişle duruma uygunluk; metnin konusu, hedef kitlesi ve türüne uygun bir biçimde anlatılmasıdır. Ders kitaplarındaki şiirlerin de duruma uygun olabilmesi için öncelikle temaya, konuya ve türe özgü nitelikleri yansıtması ve bu konuda süreklilik göstermesi gereklidir. Bu nitelikleri yansıtmayan ayrıca hedef kitleye hitap etmeyen şiirlerin duruma uygun olmayacağı tartışılmaz bir gerçektir.

Araştırmanın yedinci amacına yönelik olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin metinlerarasılığı hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir:

Tablo 7. Türkçe öğretmenlerinin "Metinlerarasılık" ile ilgili görüşleri

Metinlerarasılık	F	
	Olumlu	Olumsuz
Diğer Metinlerle İlişki	15	-
Metinden Hareketle Yeni Metin Oluşturma	6	1
Metinleri Karşılaştırma	3	-

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin metinlerarası niteliği hakkında sorulan soruya katılımcıların çoğunluğunun olumlu (f=24), bazıının olumsuz (f=1) yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

K. 5: Ders kitaplarındaki şiirlerle aynı temada yer alan diğer metinlerarasında konu bakımından benzerlikler var. Bazı etkinliklerde öğrencinin okuduğu şiir ile aynı temada yer alan diğer metinleri konuları bakımından karşılaştırmaları istenmektedir. Dolayısıyla öğrenci de karşılaştırma yapınca metinlerarasındaki benzerliği fark edebilmektedir. Ders kitaplarındaki şiirler öğrenciyi yeni bir şiir yazmaya ya da başka metin türleriyle ilgili yazı yazmaya yönlendirmektedir. Bununla ilgili etkinlikler bulunmaktadır.

K. 7: Bazen şu tarz etkinliklere rastlıyorduk Bir şiir veriliyordu. Siz bu düşünceyi farklı bir türle anlatın deniliyordu. Mesela çocuğa bir düz yazı verip deneme verip siz burada anlatılan şiir şeklinde ifade edin gibi etkinliklere yer veriliyordu. Yani duyguyu farklı türlerde anlatabilme aslında güzel bir amaç, güzel bir kazanım ama henüz öyle bir etkinliğe rastlamadım. Ama olması çok da mantıklı. Genel olarak şöyle diyebilirim. Şiirler aynı temadaki diğer metinlerle uyumlu. Bir temada erdemler varsa diğerinde dürüstlük var, bir diğerinde sevgi var, yani temalar da birbiriyle bütünlük oluşturuyor. Sadece metinlerin niteliği, konuyu, temayı nasıl yansıttığı farklıdır.

K. 13: Türkçe ders kitabında yer alan şiirler aynı temada yer alan diğer metinlerle uyumlu. Konuları arasında benzerlikler mevcut. Şiirlerden hareketle yeni metin yazma etkinlikleri olduğunu görüyoruz. Fabl türünde metinler var, bunlar düz yazıya çevrilebilir. Şiirin konusundan yola çıkarak yeni türler kaleme alınabiliyor. Şiirlerin bu konuda teşvik edici bir nitelik taşıdığını düşünüyorum.

Metinlerarasılık başlığı altında katılımcılar, genel olarak aynı temada yer alan diğer metinlerle ilişki kurmuşlardır. Katılımcılar tamamı (f=15) şiirlerin aynı temada yer alan diğer metinlerle içerik olarak ilişkili olduğu noktasında olumlu görüş bildirmişlerdir. Katılımcılara göre aynı temada yer almasının bir sonucu olarak bu ilişki doğal ve gereklidir. Yine bazı katılımcılara göre metinden hareketle yeni metin yazma etkinlikleri şiirleri metinlerarası ilişki bakımından olumlu (f=6) olarak etkilemektedir. Öğrenciler bir şiirden hareketle bir öykü veya bir deneme yazabilmekte, bir öyküyü şiir olarak ifade edebilmektedirler. Bu da metinlerarası ilişkiyi güçlendirmektedir. Ancak bu konuda olumsuz (f=1) bir görüşün varlığı da dikkat çekmektedir. Bu görüşe göre şiirler, yeni metin oluşturma bakımından teşvik edici bir işlevi karşılayamamaktadır. Ayrıca bazı katılımcılar da aynı veya farklı türde metinleri karşılaştırma etkinliklerinin metinlerarası ilişkiyi güçlendirdiği şeklinde olumlu (f=3) görüşe sahiptir. Bu görüşe sahip bazı katılımcılara göre bir şiirin farklı şiirlerle ya da metinlerle biçim, tür, konu gibi değişkenler açısından karşılaştırılması, öğrencinin "metinlerarasılık" kavramı üzerine söz söyleyebilmelerini sağlamaktadır. Metinlerarasılık ölçütüne göre bir metin başka bir metne alıntı, gönderge ve anıştırma gibi birçok biçimde çağrışımında bulunabilir (Kaba, 2013: 339). Bu çağrışımlar neticesinde metinlerarasında bağlantı kurulur. Hiçbir metin tek başına oluşmamıştır. Her metin kendisinden önce oluşturulmuş metinlerden izler taşır. Bu bakımdan ders kitaplarındaki şiirlerin de metinlerarasılık ölçütünü karşılaması gerekmektedir.

Son olarak katılımcılara "Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerle ilgili başka görüş ve önerileriniz varsa paylaşınız" önerisi sunulmuştur:

Tablo 8. Türkçe öğretmenlerinin şiirler ile ilgili görüş ve önerileri

Görüş ve Öneriler	F	
	Olumlu	Olumsuz
Türk Edebiyatı Şairlerinden Yararlanma	-	2
Şiir Çeşitliliği	-	2
Şiir Sayısı	-	2
Fon Müzik	-	1
Türklük Bilinci	-	1
Şairleri Tanıtıcı Bilgi	-	1

Türkçe öğretmenlerinin şiirlere ilişkin görüş ve önerilerinden bazıları şunlardır:

K. 2: Ben bu yıl ki şiirlere baktığımda en çok 5. sınıftaki şiirleri çok beğendim. Özellikle Cahit Zarifoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Abdurrahim Karakoç' un ilk defa şiirlerini gördüm. Yani Türk edebiyatının en çok bilinen isimlerini en çok 5. sınıf kitaplarında gördüm. Mesela Türk edebiyatında en çok bilinen şiirlere yer verilebilir. Bir de 6 ve 7. sınıflarda aynı şiire yer vermişler. Mesela Türküler Dolusu, Yüksek Evde Oturanın Türküsü gibi şiirlere farklı ders kitaplarında yer verilmiş. Hatta bazen aynı şiirler farklı temalarda bile yer alabiliyor. Çünkü ortak temalar olmuyor sınıflarda. Bence güzel, herkesin bilmesi gereken şiirlere yer verilebilir.

K. 3: Şiire daha fazla ağırlık verilebilir. Edebiyatımızda önemli yere sahip, Türklük bilincini yansıtan şairlerin şiirlerine yer verilebilir. Ayrıca şairleri tanıtan bilgiler çok az hatta neredeyse yok gibi. Bunun üzerinde de biraz daha açıklayıcı bilgiler verilmeli diye düşünüyorum.

K. 6: Göreve ilk başladığım yıldan beri şiirlerin işleniş tarzına da karşıyım. Mesela fon müziği eşliğinde derste öğrencilerle işlenmesi çok faydalı. Bu hem çocuklarda bir farklılık yaratıyor hem de çocuklarda bir şiir okuma ve dinleme zevki yaratıyor. Fakat bakanlığımız kesinlikle ders kitaplarında bunlara yer vermiyor. Örneğin bir cd hazırlayıp seçkin şiirlerimizi, seçkin şairlerimizin şiirlerini şu fon müzikleriyle işleyin diye bir çalışma içerisinde değil. Bu büyük bir eksiklik bana göre.

K. 10: Kitaplardaki şiirlerin yeterli olmadığını düşünüyorum. Çeşitlilik noktasında sıkıntılar var. Hep aynı şiirleri görüyoruz. Özellikle şiir sayısının az olduğunu düşünüyorum.

K. 11: Şiirlerde daha çok özgün eserlerden yararlanılmalı diye düşünüyorum. Tanınmış, Türk edebiyatında yer edinmiş yerli şairlerin eserlerine daha fazla rastlamalıyız.

Katılımcılar; Türk edebiyatından şairler (f=2), şiir çeşitliliği (f=2), şiir sayısı (f=2), fon müzik (f=1), Türklük bilinci (f=1), şairleri tanıttıcı bilgi (f=1) değişkenleri etrafında olumsuz görüşler belirtmişlerdir. Bu noktada şiirlerin Türk edebiyatının özgün şairlerinden seçilmediği, şiir sayısının yetersiz olduğu, şiir çeşitliliğinin az olduğu, şiirlerin fon müziği ile birlikte işlenmesi gerektiği, Türklük bilincini yeterince yansıtmadığı ve şairleri tanıtan bilgilere yeterince yer verilmediği öne çıkan eleştirilerdendir.

4. Sonuç

Ana dili eğitiminin etkili, verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin görüş ve önerilerine daima ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç, yetersiz ve kalitesiz materyalleri tespit etmek ve ana dili eğitimi geliştirmek açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanarak görüşme yöntemi ile Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmış ve bu görüşler çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşlerinden hareketle Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin metinselliklerine yönelik çoğunlukla olumlu sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkçe öğretmenlerinden ders kitaplarındaki şiirlerin bağdaşıklık niteliğine ilişkin görüşler alınmıştır. Katılımcılar; zamirler, iyelik ekleri, kişi ekleri gibi dil bilimsel unsurlar yardımıyla bağdaşıklığın sağlandığını ve şiirlerin bir bütün olabildiğini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise şiirlerde sıklıkla yer verilen devrik cümleler, ses ve sözcük tekrarları ile metnin bütünlüğünün sağlandığını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu, dil bilimsel bütünlük demek olan bağdaşıklık sayesinde dil bilgisi öğretiminin gerçekleştirilebildiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Türkçe öğretmenlerinden ders kitaplarındaki şiirlerin tutarlılığı hakkında görüşler alınmıştır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı şiirleri tutarlı olarak değerlendirmişlerdir. Bazı öğretmen görüşlerine göre şiirlerin tutarlılığında konu bütünlüğünün ve öğrencilerin şiirlerin anlamına ulaşabilmesinin önemli bir etkisi vardır. Dikkat çeken diğer bir görüş ise kısaltılmış şiirler etrafında şekillenmektedir. Bir kısım öğretmen, kısaltılmış şiirlerde konu bütünlüğünün bozulması sebebiyle tutarlılıklarının zedelendiğini dile getirirken bir kısım öğretmen, şiirler kısaltılsa bile konu bütünlüğünün bozulmadığını ifade etmiş ve bu şiirleri de tutarlı olarak değerlendirmiştir.

Araştırma kapsamında öğretmenlere şiirlerin amaca uygunluğu hakkında bir soru yöneltilmiş ve çoğunlukla olumlu görüş alınmıştır. Çoğu öğretmene göre şiirlerin öncelikli amacı, şiir sevgisi oluşturmaktır. Ancak çoğunluk şiirleri bu konuda yetersiz bulmaktadır. Bir kısım öğretmen, şiirlerin şiir yazmaya teşvik edici işlevi olduğunu dile getirmişlerdir. Diğer kısım ise şiir yazma gibi yazmaya yönelik kazanımlarda şiirlerin yetersiz olduğunu, teşvik edici rolünün olmadığını ifade etmiştir. Bazı görüşler ise şiirlerin Türk edebiyatını tanıtmak, yalnızca temayı desteklemek, estetik bakış açısını ve etkili anlatım becerisini geliştirmek gibi amaçları olduğu noktasında birleşmişlerdir.

Araştırma kapsamında katılımcılara şiirlerin kabul edilebilirliği hakkında bir soru yöneltilmiş ve çoğunlukla olumlu görüş alınmıştır. Öğretmenler şiirlerin dillerini açık ve anlaşılır olarak değerlendirmişlerdir. Şiirlerin genel olarak açık bir dile sahip olması kabul edilebilirliği olumlu yönde etkilemektedir. Öğretmenler ayrıca şiirlerin öğrenci seviyesine uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler şiirlerin nitelikli eserlerden seçildiğini dile getirmiş bazıları ise şiirleri ilgi çekici bulmamıştır. Öğretmenlere göre ilgi çekmeyen şiirler kabul edilebilir olma niteliğini taşıyamamaktadır.

Araştırma kapsamında Türkçe öğretmenlerine şiirlerin bilgilendirici niteliği hakkında bir soru yöneltilmiş ve çoğunlukla olumlu görüş alınmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu şiirleri özellikle millî ve manevî konularda bilgilendirici bulmaktadır. Genel olarak şiirlerde yeni ve beklenmedik bilgilere yer verildiğini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler şiirleri sözlük, dergi, kitap gibi başka kaynaklara yönlendirici işlevinden ötürü bilgilendirici olarak değerlendirmektedirler. Ders kitaplarında daha çok didaktik şiirlere yer verilmesinden dolayı şiirleri bilgilendirici bulan görüşlere de rastlanmaktadır. Yine bazı öğretmenler şiirleri güncel konularda yazılmadıkları, farklı kaynaklara yönlendirmedikleri için bilgilendiricilik konusunda yetersiz bulmuştur.

Araştırma kapsamında öğretmenlere şiirlerin duruma uygunluklarına yönelik bir soru sorulmuş ve çoğunlukla olumlu görüş alınmıştır. Öğretmenler şiirleri temalara uygun olarak değerlendirmişlerdir. Tespit edilen görüşlere göre her temada temayı bire bir yansıtan şiirlere yer verilmesi duruma uygunluğu olumlu olarak etkilemektedir. Öğretmenler şiirleri konuya uygun olarak değerlendirmişlerdir. Şiirlerin oluşturuldukları konuya özgü nitelikleri taşıması duruma uygunluğu olumlu olarak etkilemektedir. Öğretmenler şiirleri türe özgü nitelikleri taşıdıkları noktasında olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Dörtlüklerden oluşan, kafiye ve redif gibi ses uyumlarına dikkat edilen şiirlerin türe özgü nitelikleri taşıdığını belirten görüşlere göre bu nitelikler, duruma uygunluk üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.

Araştırma kapsamında öğretmenlere şiirlerin metinlerarası niteliği ile ilgili soru yöneltilmiş ve genel olarak olumlu görüş alınmıştır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı metinlerarasılığı temadaki diğer metinlerle ilişki bakımından değerlendirmiştir. Aynı temada yer alan diğer metinlerle şiirlerin konuları ve türleri arasındaki benzerlikler metinlerarasılığı desteklemektedir. Bir kısım öğretmen şiirden hareketle yeni metin oluşturma etkinlikleri sayesinde metinlerarasılığın sağlandığını dile getirmiştir. Şiirlerin yeni bir metin türüyle ifade edilmesi metinlerarasılığı desteklemektedir. Bazı öğretmen görüşlerine göre ise metinleri karşılaştırma etkinlikleri metinlerarasılık üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Şiirlerle diğer metinleri içerik, konu, biçim gibi çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmak metinlerarasında ilişki kurulmasını kolaylaştırmaktadır.

Son olarak öğretmenler şiirlerin çeşitliliği ve sayısında yetersizlikler olduğu, Türk edebiyatından şairlerin seçkin eserlerinden yararlanılması ve Türklük bilincine daha fazla yer verilmesi gerektiği, çeşitli fon müziklerine yönlendirilerek şiirlerin okutulması gerektiği şeklinde öneriler ve eleştiriler sunmuşlardır. Sonuç olarak öğretmenler, şiirlerin metinselliğini olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Şiirlerin TDÖP (2018)' te belirlenen şiir yazma, şiir ezberleme, söz sanatlarını kavrama, türe özgü nitelikleri kavrayabilme gibi kimi kazanımları edindirmede işlevsel bir metin türü olduğunu dile getirmişlerdir.

Kaynakça

- Akbayır, S. (2013). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydın, M. (2007). *Dilbilim el kitabı*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bayraktar, N. (2014). *Dil bilimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Beaugrande, R. A. D. and Dressler, W. U. (2002). *Introduction to textlinguistic*. London: Longman Group Company. (Digitall reformatted-2002).
- Bölükbaş, F. (2010). Metindilbilimsel çözümleme: Muzaffer İzgü' nün yedi uyurlar öyküsü. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 16 (63), 99-116.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelebi, S. ve Gökçe, B. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının ikna edici hazırlıklı konuşmalarında bağdaşıklık ve tutarlılık. *International Journal of Language Academy*, 3 (4), 190-203.
- Çevik, A. (2017). Dil öğretiminde edebî metin olarak şiir seçimi. *International Journal of Language Academy*, 5 (2), 141-151.
- Demir, T. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinde yer alan değer unsurlarının eşdizimsel örüntülemeler açısından görünüşleri. *Turkish Studies-- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (2), 1063-1078.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğan, G. (2015). *Anlamlandırma süreçleri*. Ankara: Kesit Yayınları.
- Göçer, A. (2015). Süreç temelli yazma yaklaşımının grup çalışması tekniğiyle uygulanabilirliği ve etkililiği. *International Journal of Language Academy*, 3 (2), 14-36.
- Günay, V. D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Güven, A. Z. (2014). Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde bağdaşıklık ve tutarlılık. *International Journal of Language Academy*, 2 (4), 599-609.

- Halliday, M.A.K and Hassan, R. (1985). *Cohesion in English*. New York: Longman Group.
- İşeri, K. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik özellikleri. H. Ülper (Ed.) Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri (s.91-113). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaba, F. (2013). Alain Robbe Grillet' nin Silgiler adlı romanında metinlerarası ilişkiler. *Turkish Studies-- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (10), 337-342.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Karasar, N. (1991). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Sanem Matbaacılık.
- Kılıç, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Korkut, E. (2003). Dilbilimsel şiir çözümlenmeleri. *Günümüz dilbilim çalışmaları* (s. 133-142). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Lüle Mert, E. (2011). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerine uygunlukları. *Dil Dergisi*, 153, 7-23.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Rifat, M. (2000). *XX. yüzyılda dilbilim ve göstergebilim kuramları-1*. İstanbul: Om Yayınevi.
- Seyidoğlu, H. (1987). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. Ankara: Güzem Yayınları.
- Torusdağ, G. ve İşimtekin, S. (2016). Furug Ferruhzâd' ın "Kâbus" öyküsü üzerine metindilbilimsel bir çözümlenme. *DTCF Dergisi*, 56 (2), 160-199.
- Türkçe dersi öğretim programı* (2018). Ankara.
- Ülper, H. (2011). Öğrenci metinlerinin tutarlılık ölçütleri bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies-- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (4), 849-863.
- Yalçın, M. (2010). *Şiirin ortak paydası-I-şiir bilime giriş*. İstanbul: İkaros Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.